

Statsministerens kontor

Postboks 8001 Dep.

0030 Oslo

postmottak@smk.dep.no

5. mars 2023

Åpent brev til Regjeringen

Motvind Norge vil uttrykke takk til Regjeringen for beklagelsen som ble gitt til reindriftsutøverne berørt av vindkraftverkene Storheia og Roan på Fosen. Vår folkebevegelse forventer og avventer nå Regjeringens umiddelbare oppfølging av lovbruddene idømt av Høyesterett den 11. oktober 2021.

Pålegg om stans

Konsesjonsvedtaket og ekspropriasjonsvedtaket som er kjent ugyldige må omgjøres eller oppheves. Følgen er også at driften av vindkraftverkene må opphøre med umiddelbar virkning. Hvis konsesjonær ikke stopper produksjonen frivillig, må det gis pålegg om stans av de to vindkraftverkene.

Ulovlighetsoppfølging av vedtak

Øvrige forvaltningsvedtak som har ledet fram til, eller er en følge av de ugyldige vedtakene, må omgjøres. Arealdisponeringsvedtakene krenker også Konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) Artikkel 27. Dette er en del av reparasjonsplikten som følge av bruddet med konvensjonen. Dette gjelder bl.a.:

- Olje- og energidepartementets vedtak om statlig arealplan for Storheia vindkraftverk
- Åfjord kommune sine vedtak knyttet til Roan vindkraftverk etter plan- og bygningsloven
- Omsetningskonsesjonen for begge vindkraftverk

Formålet med ulovlighetsoppfølging er å gjenopprette lovlig tilstand, jf. pbl kap. 32. Hvis det ikke gjøres frivillig av den etat som har fattet vedtaket, må Regjeringen sørge for at det skjer gjennom instruks til hhv. Olje- og energidepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet, som i sin tur må utstede hhv. pålegg og anmodning overfor konsesjonær og kommune.

Fosen-saken er toppen av isfjellet av lovbrudd i vindkraftforvaltningen

Det er manglende sammenheng i lovverket som brukes i vindkraftsakene som er hovedårsaken til menneskerettighetsbruddet på Fosen. I tillegg kommer praktiseringen av lovverket, og politisk og økonomisk press.

Motvind Norge har avdekket lovbrudd i mange andre vindkraftkonsesjoner også.

Lovgrunnlaget og forvaltningspraksis

Både lovgrunnlaget i plan- og bygningsloven og energiloven, og energiforvaltningens praktisering av lovverket, har medført avvik og saksbehandlingsfeil, som kan spores tilbake til lovens forarbeider og arbeidet i planlovutvalget tidlig på 2000-tallet. Energimyndighetene har forvaltet lovverket i strid med plan- og bygningsloven, og en følgefeil er at mange av vedtakene har kommet i strid med annet lovverk, herunder som Høyesterett har slått fast, menneskerettighetskonvensjonen.

Forarbeidene til plan- og bygningsloven deler opp myndighetsområdet mellom energimyndighetene og de kommunale myndighetene, men myndighetsfordelingen er til dels uklar og ikke fulgt opp av lovhjemler. Energimyndighetene har i sin forvaltningspraksis tilegnet seg for stort myndighetsområde, og i praksis har det ført til at den kommunale forvaltningen ikke har utført sin sedvanlige utsjekking av lovverk og rettigheter. Rettighetsavklaringer og lovavklaringer er tatt ut av den kommunale rutinen fordi kommunen har fått høre av energimyndigheten og bransjen at den kun er høringsinstans. Fortsatt er den rådende oppfatning blant mange at vindkraft er unntatt fra plan- og bygningsloven, mens det riktige er at vindkrafttiltakene er unntatt fra noen bestemmelser. Motvind Norge fikk i 2022 medhold av Kommunal- og distriktsdepartementet i noe av dette.¹

Den uklare oppfatningen om myndighetsfordelingen har medført at hverken energimyndighetene eller kommunene har utført den samordnings- og kontrollplikten de har etter plan- og bygningsloven. Dette har resultert i lovbrudd og tilfeldig saksbehandling.

Den tilfeldige saksbehandlingen er en sterk indikator på at mange flere vindkraftverk er bygget på ugyldige forvaltningsvedtak.

Den kommunale samordningsplikten omfatter bl.a. reindriftsloven, helselovgivningen, forurensningslovgivningen, veglov og en rekke andre lover på andre myndighetsområder. Saksbehandlingen ville trolig vært annerledes i Åfjord og Roan kommuner på Fosen om kommunen var mer enn en høringsinstans. I andre kommuner ser vi f.eks. at hensynet til drikkevann ikke er overholdt der vindkraftverk er lagt i nedslagsfeltet for drikkevann eller næringsvann. Dette har bl.a. skjedd i Florø i Kinn kommune og Berlevåg kommune. Total helsebelastning er aldri vurdert av de kommunale helsemyndighetene slik det er påkrevet i folkehelseloven, og derfor er det ikke tilfeldig at mange opplever helseplager som i Tysvær og Egersund kommuner. Støy er en alvorlig og skadelig plage anerkjent av WHO, som kan påvirke sykdom og oppvekstvilkår, men støyretningslinjen som brukes er ikke konsekvensutredet slik påkrevet av SEA-direktivet.

Det finnes veldig mange eksempler på lovbrudd, og alle har gått utover naboer eller rettighetshavere, som på Fosen.

¹ <https://motvind.org/gjennombrudd-for-motvind-norge-2/>

Hjemmelsproblematikk, og manglende klarhet i hvem som skal gjøre hva, har ført til at store deler av arealene er utbygget uten tilstrekkelig rettsgrunnlag for dispensasjon fra kommunens arealplan. Kilometer på kilometer med veg er bygget uten søknad om byggetillatelse. Store terrenginngrep utenfor konsesjonsområdet er utført uten søknad om dette. Det er tilfeller hvor kommunen ikke har sjekket ut hvem som har rettigheter i arealet som overdras (Kvinesdal). Vi vet også at det er gitt summarisk tillatelse til ekspropriasjon og forhåndstiltredelse med henvisning til energilovens vurdering, som om alle vindkraftutbygginger gjelder forsynings sikkerheten i Norge.

Lovpålagte vurderinger under politisk og økonomisk press

Den uklare rettstilstanden er forsterket av et tverrpolitisk ønske og press, også fra bransjen, om økt fornybar energiproduksjon.

På Fosen skjedde det såkalte «Halleluja-møtet»² med noen av Trøndelags ledende politikere, inkludert daværende olje- og energiminister Tord Lien, og med NRKs Anne Lindmo som innleid påvirkningsagent, hvor meningen var å påvirke beslutningen som olje- og energiministeren skulle ta etter at Statkraft hadde sagt nei til å bygge ut Storheia.

Politikken, bransjen, dens advokater og rådgivere, har skjøvet jussen og rettsikkerheten over i lovbrudd slik vi ser det komme til uttrykk i Høyesteretts dom i Fosen-saken.

Det faglige og juridiske grunnlaget er nå gjenstand for endring, betydelig kritikk og samfunnsdebatt.

Økonomiske drivere til rettsikkerhetsbrudd

Det er kjent at det er sterke økonomiske drivere inn i utbygging av vindkraft. Deler av bransjen driver eiendomsutvikling og utvikler prosjekter som selges (for flere hundre millioner) til investorer. Investorene pantsetter eiendommene for opp mot 5 milliarder (Tellnes), mot å få lån de kan bruke på andre ting, før de begynner å produsere strøm. Inntekten fra strømsalget er også god. Prisen har tidoblet seg etter at kablene ble åpnet. I tillegg kommer bl.a. garantier, subsidier og grønne sertifikater dvs. mye penger.

For deler av denne bransjen er ingenting bedre enn uklart lovverk og uklar myndighetsfordeling, og styrende politikere som vil ha mye mer, veldig raskt. Inntektene fra 42 % av vindkraftverkene (2020) tilfaller eiere i skatteparadis sier Tax Justice Network³. Økokrim sier i sin trusselvurdering for 2022⁴ at «Statlige insentivordninger og anbuds konkurranser knyttet til det grønne skiftet vil meget sannsynlig blir utnyttet av norske og utenlandske aktører.» I trusselvurderingen betyr «Meget sannsynlig» over 90 % sannsynlighet.

Lovbruddene i planleggingsprosessen har medført at også inntektene lenger ned i verdikjeden på denne måten er ervervet gjennom lovbrudd, mens belastningen påføres befolkningen gjennom rettsikkerhetsbrudd. Dette blir stadig mer synlig for befolkningen.

Regjeringen kan ikke fortsette å utsette befolkningen for rettsikkerhetsbrudd lik det som skjedde med reindriftsnæringen på Fosen.

² https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=10223094443206891&id=1155555658

³ <https://www.taxjustice.no/artikkel/skatteparadis-i-norsk-vindkraft>

⁴ <https://www.okokrim.no/oekokrims-trusselvurdering-2022.6527255-549350.html>

Motvind Norge ber Regjeringen erkjenne og ta grep

Motvind Norge ber Regjeringen erkjenne, stanse og reparere lovbruddene i vindkraftforvaltningen.

Årsaken til lovbruddene på Fosen og mange andre steder i Norge, er manglende sammenheng i lovverket, forvaltningspraksis som har strukket lovgrunnlaget ytterligere, påvirkning og press fra politikere, bransjen og dens rådgivere. Det kan heller ikke utelukkes at situasjonen skyldes utilbørlig lobbyvirksomhet når plan- og bygningsloven ble utformet. Hvordan kommer f.eks. setninger inn i forarbeidene som gir rett til dispensasjon fra kommunens arealplan, uten at dette er fulgt opp med lov hjemmel?⁵ Jf. Ot.prp. nr. 32 (2007-2008) side 243 om dispensasjoner. Hvordan kan et mindretall på én person i et utvalg drive gjennom unntak med så stor økonomisk og rettslig betydning, mot flertallets oppfatning? Jf. NOU 2003:14⁶. Dette kan selvsagt ha gode og legitime forklaringer, eller være basert på unnskyldelige feil, men det går ikke fram av teksten i forarbeidene, og vi ber om at det adresseres i granskningen.

Motvind Norge mener de ulovlige vindkraftverkene må rives og tilbakeføres til natur så langt som mulig. Vi anbefaler at staten overtar eierskapet for å hindre at vindkraftselskapene fortsetter sin funksjon som investeringsobjekter gjennom salg og videresalg. Eierskapet bør deretter overføres til et nyopprettet fond for ugyldige vindkraftverk, med formål om å tilbakeføre arealet til utmark med allemannsrett og samisk bruksrett.

Motvind Norge krever nå på nytt at regjeringen setter i gang uavhengig gransking av vindkraftforvaltningen. Dette har vært vårt krav siden 2019. Vi bidrar gjerne med å legge fram våre funn som er gjort etter flere års granskinger av forvaltningen og bransjen.

Med hilsen

Hildegunn Flengstad

Styreleder

Jørund Nygård

Administrativ leder

Saksbehandler:

Eivind Mauland, planfaglig rådgiver og frivillig i Motvind Norge

Anne Merethe Baardvik, juridisk rådgiver og frivillig i Motvind Norge

⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-32-2007-2008-/id500508/> side 243

⁶ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2003-14/id382097/> side 155

Se mer informasjon her:

Kort animasjon: <https://www.youtube.com/watch?v=PnkA0JZmlyk&t=22s>

Presentasjon fra Arendalsuka: <https://motvind.org/om-gronne-lovbrudd-pa-arendalsuka/>

Notat om hvordan bruddet på urfolksrettighetene kunne skje ligger på motvind.org.